Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku

Wydział Instrumentalny

mgr Cezary Paciorek

Akordeonista w zespole jazzowym na podstawie płyty

Kaszëbë according to Cezary Paciorek

promotor: prof. dr hab. Maciej Grzywacz

Niniejsza dysertacja jest opisem dzieła artystycznego – płyty ***Kaszëbë according to Cezary Paciorek,*** która zawiera dwanaście utworów związanych z zawartym w tytule regionem. Muzyka ta została zaaranżowana przez lidera w taki sposób, by podkreślić walory kaszubskich pierwowzorów, lecz zaadaptować ich melodie dla potrzeb jazzowych interpretacji.

Rozważania autora obejmują doświadczenia akordeonisty w kontekście zespołu jazzowego, poszerzone są jednak także o perspektywę historyczną instrumentu z miechem, jak również zagadnienia estetyczne, psychologiczne w stopniu niezbędnym dla uzasadnienia tez proponowanych przez autora.

Praca doktorska składa się z dwóch części. Pierwsza z nich zawiera 18 rozdziałów przybliżających konteksty istotne dla wyjaśnienia uwarunkowań, w których powstawało dzieło. Rodowód i historię muzyki jazzowej, a także bluesowej, autor omawia pobieżnie, skupiając się na kluczowych cechach tego gatunku oraz wątkach akordeonowych. Historia rozwoju technicznego instrumentu eksponuje jego ewolucję, która doprowadziła do ukształtowania środowiska wykonawców o ogromnym potencjale artystycznym.

Zarys historii improwizacji wnosi ważne wnioski dla wszystkich, którzy doceniają doniosłość tego sposobu tworzenia muzyki. Ponieważ europejski system kształcenia muzycznego przez długi czas deprecjonował grę *ex tempore*, akordeoniści, którzy poszukują wskazówek, jak improwizować, znajdą w omawianej pracy inspirację do podjęcia niełatwej, lecz płodnej przygody z jazzem.

Następnie autor podaje kryteria, którymi kieruje się wymieniając najważniejszych przedstawicieli akordeonistyki jazzowej. W zestawieniu tym prym wiodą Art Van Damme i Richard Galliano; im też poświęcone są osobne rozdziały, przez co podkreślone jest znaczenie owych

artystów dla omawianego instrumentu. Art Van Damme, który, zdaniem autora, zasługiwał na bardziej eksponowaną pozycję w świecie jazzu, stał się symbolem niespełnionych nadziei, które pokładano w akordeonie, co jaskrawo widać poprzez zestawienie go z Charlie Parkerem (obaj urodzili się w 1920 roku).

W następnych rozdziałach zawarte są poglądy estetyczne Cezarego Paciorka, które niezbędne są do zrozumienia jego koncepcji artystycznej zrealizowanej w omawianym projekcie. Część pierwsza pracy zwieńczona jest omówieniem najważniejszych wątków kultury kaszubskiej, które rzucają światło na inspiracje, ktore stały się kanwą dzieła. Szczególna uwaga zwrócona jest na Jana Trepczyka, którego pięć kompozycji znalazło się na płycie.

Część druga ukazuje autora w szczególnej roli artysty spajającego synkretyczną fuzję akordeonowego warsztatu, jazzowego stylu i kaszubskiej inspiracji. Po przedstawieniu zespołu Cezary Paciorek przechodzi do omówienia utworów zawartych na płycie. Zgodnie z jego przekonaniem, że muzyka niesie ze sobą znaczenia pozamuzyczne, są one wyjaśnione tam, gdzie jest to możliwe. Jednak najważniejsza wydaje się być analiza środków muzycznych, które służą uzasadnieniu tezy, że akordeon wnosi istotne wartości do jazzu i że akordeonista poszerza swój warsztat artystyczny wykonując ten gatunek muzyki. Temu celowi służą przykłady nutowe, a wśród nich najważniejsze są transkrypcje wszystkich solówek Paciorka (wyjaśnienie konieczności użycia tego żargonowego pojęcia znajduje się w pracy). Cytaty z tematów posłużyć mają z kolei przybliżeniu *modus operandi*, którym posługuje się lider w swych pomysłach aranżacyjnych.

W części tej można znaleźć uzasadnienie tezy o kreowaniu nowych wartości przez zestawienie akordeonu z zespołem jazzowym. Autor zawarł tam również swoje odkrycia dotyczące muzyki kaszubskiej, które wydają się wnosić kilka świeżych spostrzeżeń.

Ponieważ płyta zawiera dwa utwory wykonane w identycznym składzie, lecz z liderem grającym na pianinie elektrycznym Rhodes, słuchacz może porównać wersje akordeonowe i fortepianowe tych dwóch utworów i przekonać się, jak głęboki wpływ na brzmienie zespołu ma instrument miechowy.

Podsumowanie zbiera jeszcze raz wszystkie wątki i zamyka pracę optymistycznym wezwaniem do kultywowania akordeonistyki jazzowej.

Stanisław Moniuszko Academy of Music in Gdańsk

Instrumental Faculty

mgr Cezary Paciorek

An accordion player in a jazz band based on a CD

Kaszëbë according to Cezary Paciorek

supervisor: prof. dr hab. Maciej Grzywacz

This thesis concerns my CD ***Kaszëbë according to Cezary Paciorek*** which is the basis of my submission for a PhD degree at the Academy of Music in Gdańsk. The artistic work has been inspired by three distinct sources.

Firstly, the substance comprises twelve Kashubian songs. Seven of them may be classified as folk songs, while the remaining five fall into the category of the regional art song, written by Jan Trepczyk, an outstanding Kashubian activist. Secondly, the music is performed by a jazz band using improvisational devices typical of contemporary jazz. Thirdly, I have made an innovative contribution of the accordion sound to the ensemble, with a much broader objective of probing into texture possibilities presented by this setting.

My main premise is that my instrument should undergo a profound rethinking in the context of jazz idiom. Improvisation has been neglected in European art and education for many decades, already since the early 19th century. In fact, nowadays one may observe that there is a general incompetence in dealing with this elementary creative process. The accordion community has inherited this disability as a consequence of adopting an approach to education which lacks improvisation.

The accordion community's most ambitious goal has always been to make our instrument as noble as the other classically validated instruments, and in this way escape its sometimes less graceful associations. Such a highbrow aspiration has stimulated the creation of works for the accordion which come into the focus of the avantgarde, with arrangements of classical pieces still being the significant body of most students' repertoire. However, most accordionists have also retained a more entertaining approach, as can be seen in the widespread influence of Richard Galliano. Few, however, stand up to Galliano's improvisational skills – and that is where jazz reveals its potential.

There had always been jazz accordionists, starting as early as the twenties of the last century, but they failed to become part of the main developments of this influential genre. Not that they lacked talent or creative strengths. They had just chosen to stick to the swing tradition which suited their needs well, even though it was dethroned by later trends, most notably bebop. I examine for example the case of two greatly gifted musicians – Charlie Parker and Art Van Damme. Both were born in 1920 (this year's anniversary is one of the features of my thesis) but their careers developed poles apart. I suggest that this divergence tells us something about the mishaps the accordion community has suffered as a consequence of pursuing popular acclaim.

Popularity is by no means to be avoided or regretted. Blues is a good example here. This genre was raised from its humble origins (which have much in common with the humble status of the Kashubian community) to become arguably the most influential current of 20th century music. What is most important, even though blues flavour can be heard in many popular styles, its core value – the ability to express existential depths of human experience – remains intact.

We can feel the same sincerity in jazz, however there looms a danger of a completely formulaic approach. That is why jazz constantly needs fresh ideas – and that is what the accordion community is ready to provide. A large cadre of creative and excellently trained accordionists is looking to jazz as one of the promising directions in which to develop our vocabulary.

Musical vocabulary is a basic prerequisite for musical language. The language of music is a subject of a heated debate, especially among musicologists. One of the points of the debate is the meaning in music and whether or not various meanings can be conveyed by notes. One thing nevertheless is unarguable – music touches our emotions.

I was touched by the archetypal profundity of Kashubian songs, which stirred my imagination to create arrangements reaching far beyond the Kashubian originals. My main efforts were directed at developing resourceful harmonisations as well as syncopated rhythms to contribute additional vigour, but the original melodies (sung by Paulina Grochowska) remain unscathed. Together with ingenious contributions by great and renowned musicians as performers, these arrangements help express a broad range of meanings as well as feelings.

I conceived of the project as a creative fruition of my vision in the field of jazz accordion. However, I want to stimulate not only the practitioners of the style. I assert that improvisation needs to be rediscovered urgently for creative and educational benefits. What I wanted to prove is jazz's artistic fertility both for an accordionist and for someone seeking inspiration in local gems. I hope the result is convincing and will stimulate further ideas.